

Baba, Oğul ve Kutsal Roman

Tekin Budakoğlu

Murat Gülsoy, heyecanlı ve renkli bir öyküyü, roman sanatının tekniklerini düşünme düşünme kullanarak ve sevdiği yazarların, filmlerin ve ân'ların süzgecinden damıtarak yaşarken/anlatırken, bir romancı romanından çok, derinlikli bir sanatçı romanı sunuyor bizlere.

“Bir hikâyenin içindeyiz... sonu kötü bitecek bir hikâyenin... bilirsin, eğer hikâyelerde duvara asılı bir tüfek varsa... bir an gelir mutlaka patlar!”

Çehov'un öykünün yazımına dair kullandığı tüfek metaforunun, Quentin Tarantino filmlerindeki sahneleri andıran sert bir parodisiyle başlıyor [Baba, Oğul ve Kutsal Roman](#): Duvarda asılı duran tüfeği alan kahraman, ondan hızlı davranarak, biraz önce birlikte olmayı düşlediği kadının karnında kocaman bir delik açar. Ne var ki bir hikâyenin içinde olmanın bilincindeki kahraman, kadını vurduktan sonra, “silahın üzerindeki parmak izlerimi silip hikâyeden çıktım” der ve aslında tam bu noktada bir yanılgıya düşer: Tanpınar'ın “Ne içindeyim zamanın/Ne de büsbütün dışında” dizelerinin ilhamıyla zaman olgusunun değişkenlik gösterdiği ya da belirsizleştiği, buna bağlı olarak paralel evren benzeri birden çok anlatı katmanının ortaya çıktığı; dolayısıyla rüya ve oyunun gerçeğe, gerçeğin de rüya ve oyuna karıştığı Baba, Oğul ve Kutsal Roman'da hikâyeden çıkmak, ancak başka bir hikâyeye geçmek anlamına gelebilir.

Parodik Bir Anlatı

Murat Gülsoy, konu ve olay örgüsünün yeterlikle anlatımı dışında deneysel düzeyde yeni kurgular ve anlatım yöntemleri oluşturabildiği ve en önemlisi bir metnin içeriği kadar tekniklerini de bile isteye, bir mimari yapı inşa eder gibi adeta matematik düzleminde var edebildiği için edebiyatımızın modern sonrası, yeni kuşak başarılı yazarları arasında gösterildi; bugünkü kıymeti yine buradan kaynaklanıyor.

Baba, Oğul ve Kutsal Roman onun bu anlayışı çevresinde, postmodern romanın hayatın tekil bir merkezden takip edilemeyeceği ve romanın edebi bir oyun olduğu fikrine sırtını dayıyor: Roman, orta yaşlarda, kafası karışık ve mutsuz bir yazarın, bir gün sivil polisler tarafından gözaltına alınmasıyla başlar. Freud'un, “şuuraltında zaman yoktur” fikrinden hareketle çoğul zaman anlayışını geliştiren ve hayatı daha iyi yansıttığı için “oyunun oyun olduğunu saklamadan” olayların akışında düzensiz anlatımı seçen Gülsoy, kurguyu birden çok parçalara ayırır ve öyle aktarır: Yaşamı, sevdiği yazarlar, edebiyattan beklentileri gibi konularda, Murat Gülsoy'a çok benzeyen –fakat kesin olarak o olduğu ya da olmadığı konusunda ikilemede kalmamız, romanın yapısı gereği önemli- bu isimsiz yazar, bir yandan sorgu odasında, diğer yandan yazılar yazmaya, konferans vermeye devam eder. İşte bu nokta, “yazının, kurmacanın gerçekliği değiştirmesi fikrinden” heyecan duyan Murat Gülsoy'un gerçekliğin salt kurallarıyla oynamaya başladığı ân'dır. Acaba metindeki yazar kendisi mi, diye düşündüğümüz sırada oyununun çemberini daha da genişletir Murat Gülsoy: İTÜ'de verdiği bir konferanstan sonra, orada akademisyen olan ilk aşkı Asena'yla karşılaşan metindeki yazar, yavaş yavaş onun hayatında yer etmeye başlar. Diğer yandan da sırf Nabokov okuduğunu gördüğü için yakınlık kurduğu bir lise öğrencisi olan Merve'yle yaşadıkları da romanın bir başka anlatı ayağı olarak karşımıza çıkar.

Gülsoy'un bütün bu kaotik yapıyı kurmaktaki amacı, okurun gerçeklikle olan bağına sarsmak, bu sayede romanda atıf yaptığı ve Tanpınar'ın Acıbadem'deki Köşk hikâyesinde geçen, “dünyada her şeyin değiştirilip düzeltilerek farklı bir işlev kazanacağına” dair güçlü bir inanç besleyen ve bu amaçla yaşadığı köşkü, “her kata farklı yerlerden çıkan merdivenler, tuhaf geçitler...” halindeki bir labirente çeviren Sani Bey paralelinde, kendi romanının da pek çok zaman, kişi ve olaydan geçilerek, birbirinden değişik anlam ve sonuçlara çıkılan bir labirent biçimine evrilmesini sağlamaktır.

Metindeki yazarın gördüğü rüyalara bolca yer vermesi, Murat Gülsoy'u, Borges'in rüya ve gerçeği harmanlayan düşsel kurgu anlayışına yaklaştırır: Rüyalar romanın kendisinin imgesidir, romanda yaşananlar da bizzat hayatın. Bu sayede “rüyadaki âlemle bizim âlem arasında geçitler” oluşturan

Murat Gülsoy, zaman-rüya-gerçeklik olguları üzerinde “metnin içinde kaybolup yeniden doğduğu” parodik bir anlatı, “yazarken yaşanan, yaşanırken yazılan müthiş” bir roman ortaya çıkartır.

Yazarlar, Hisler, Geçişler

Murat Gülsoy’un sanat anlayışında beslendiği ve önemseydiği Oğuz Atay, Tanpınar, Orhan Pamuk, Borges gibi yazarların isimleri Baba, Oğul ve Kutsal Roman’da sıkça telaffuz ediliyor. Yalnızca ismen duyulan saygının ötesinde, bir yandan da kimlikleri ve eserleriyle bütünü bir parçası bu yazarlar: Tanpınar’ın Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nde çok ciddi bir meseleyi anlatırken bir anda okura kahkaha attıran derin zekâsı ve Oğuz Atay’ın Tutunamayanlar’daki hiciv gücü, Baba Oğul ve Kutsal Roman’ı oyunlaştıran başarılı ironik mizahın da temeli niteliğinde. Aynı zamanda, daha önce de bahsettiğim gibi, konunun birden çok koldan ilerlemesini sağlayan Borgesvari düşsel anlatım, Orhan Pamuk’un atmosfer yaratmadaki başarısı, yine Oğuz Atay’ın Tutunamayanlar’da çoğul anlatımı oluşturmaya imkân tanıyan iç konuşmaları -Gollum-Olric karışımı, yazarın cinsel yönünün aynası niteliğindeki iç sesi unutmamak gerek- ve bilinç akışı tekniği de Murat Gülsoy’un Baba, Oğul ve Kutsal Roman’ı oluştururken dikkatle kullandığı yöntemler.

Murat Gülsoy, bu teknik çeşitliliği sağlarken elbette en çok metinlerarası geçişi önceliyor. Fakat alınan metin parçalarının montaj ya da pastiş gibi romanla direkt bağ kuran kullanımlarının, yalnızca metnin ismine vurgu yapılarak, yüzeysel kullanıldığı zamanlara göre daha etkili olduğunu düşünüyorum: Sözelimi Saatleri Ayarlama Enstitüsü’ndeki Doktor Ramiz’in, -rüya yoluyla- romanın içine kendi konuşma üslubuyla ve kurguya yön verecek şekilde, ana metne birebir bağlı olarak girdiği zamandaki metinlerarası kullanım gücünün; romandaki yazarın, Orhan Pamuk’un Yeni Hayat kitabına yalnızca isim vererek değindiği zamanki metinlerarası geçişe göre yüksek olduğuna inanıyorum.

Nihayetinde ne anlattığı kadar nasıl anlattığına da dikkat eden, sınırların alaşağı edildiği, yeni deneyimlerin peşinde bir roman var karşımızda: O nedenle bırakın farklı okurlarda oluşturacağı anlam çeşitliliğini, bir okurun farklı zamanlardaki okumalarında bile yepyeni bir anlatıya dönüşebilecek bir formda, Baba, Oğul ve Kutsal Roman.

Murat Gülsoy, heyecanlı ve renkli bir öyküyü, roman sanatının tekniklerini düşünme düşünme kullanarak ve sevdiği yazarların, filmlerin ve ân’ların süzgecinden damıtarak yaşarken/anlatırken, bir romancı romanından çok, derinlikli bir sanatçı romanı sunuyor bizlere.

Tekin Budakoğlu – edebiyathaber.net (31 Mayıs 2012)

- See more at: <http://www.edebiyathaber.net/baba-ogul-ve-kutsal-roman-tekin-budakoglu/#sthash.QF976yRC.dpuf>